

VARSINAIS-SUOMEN LIITTO
Liite
Maakuntahallitus 24.2.2025

Talousarvion 2025 käyttösuunnitelma

Varsinais-Suomen liiton talousarvion 2025 käyttösuunnitelma

Varsinais-Suomen liitto
PL 273 (Linnankatu 52) 20101 Turku
P. (02) 210 0900
kirjaamo@varsinais-suomi.fi
varsinais-suomi.fi

SISÄLTÖ

1. JOHDANTO	4
VARSINAIS-SUOMEN LIITTO – PARAS LIITTOLAINEN	4
TALOUSARVIO 2025	4
TALOUSARVION VASTUUALUEET	4
2. KÄYTTÖTALOUS 2025	5
KUNTARAHOITTEINEN TOIMINTA	5
OHJELMA JA HANKETOIMINTA	5
MAAKUNTAJOHTAJAN EHDOTUS	6
3. KESKEINEN TOIMINTA 2025	6
LUOTTAMUSHENKILÖHALLINTO	6
VASTUUALUEET JA YKSIKÖT	7
YHTEISET TOIMINNOT JA HALLINTO.....	7
Otamme käyttöön luottamushenkilöiden asiointipalvelun	7
Jatkamme tiedonhallinnan kehittämistä ja toiminnan digitalisointia	8
Kehitämme työhyvinvointia	8
ALUEKEHITTÄMINEN	8
Varmistamme maakuntaohjelman 2021–2025 aktiivisen toimeenpanon ja päivitämme maakuntastrategian vuosille 2026–2029	8
Suuntaamme rahoitusta älykkään erikoistumisen painopisteiden mukaisesti	10
Valmistaudumme EU:n uuteen rahoituskauteen ja viestimme maakunnan alueelle kohdistuvista rahoitusmahdollisuuksista	10
Laadimme yhteisen aluekehityksen tilannekuvan aluekehityskeskustelujen pohjaksi.....	11
Toimimme aktiivisesti kansainvälisissä verkostoissa	11
Vastaamme Central Baltic -ohjelman uuden rahoituskauden 2021–2027 täysimittaisesta toimeenpanosta	12
MAANKÄYTTÖ JA YMPÄRISTÖ	13
Päivitämme maakuntastrategiaa ja uudistamme maakuntakaavaa	13
Päivitämme kestävästä liikennejärjestelmästä ja -ympäristöstä edistävät suunnitelmat	14
Määrittelemme päivitettävän merialuesuunnitelman vision	15
Vahvistamme kumppanuuksia ja rajat ylittävää yhteistyötä	16
Kehitämme sähköisiä suunnitteluvälineitä ja suunnittelussa tarvittavaa tietopohjaa	16
VALONIA	17
EDUNVALVONTA JA KUNTAPALVELU	19
Edunvalvontatyömme on suunnitelmallista, vaikuttavaa ja ajantasaiseen tietoon perustuvaa	19
Teemme nykyaikaista, vuorovaikutteista ja aktiivista viestintää sekä lisäämme maakunnan vetovoimaa	19
Vaalimme varsinaissuomalaisen kulttuurin edelläkävijyyttä	20
LOUNAISTIETO	20
Edistämme avoimen datan yhteentoimivuutta ja hyödynnettävyyttä	20
Vahvistamme avoimen tiedon ekosysteemiä lounaisessa Suomessa	21
LIITE 1 KUNTARAHOITTEINEN TOIMINTA	22
LIITE 2 OHJELMA JA HANKETOIMINTA	23

1. JOHDANTO

Varsinais-Suomen liitto – paras liittolainen

Varsinais-Suomen liiton visio on aktiivinen ja uudistuskykyinen maakunnan liitto, yhteistyökumppani ja paras liittolainen, niin sisäisesti kuin sidosryhmillekin. Työmme ytimessä on Varsinais-Suomen kehittäminen ja tulevaisuuden suunnittelu yhteistyössä kuntien, korkeakoulujen, yritysten ja järjestöjen kanssa. Työllämme täydennämme maakunnan kehittämisen kokonaiskuvan. Tavoittemme on olla yhteistyön edelläkävijä, käynnistäjä ja alueen vahva ääni. Lupauksemme on, että kanssamme maakunnan kehittämisen kuvat piirretään valmiiksi, toteutukseen saakka.

Talousarvio 2025

Maakuntavaltuusto (mv 9.12.2024 § 37) hyväksyi

- Varsinais-Suomen liiton talousarvion 2025 ja taloussuunnitelman 2025–2027
- talousarvion 2025 tuloslaskelmassa tilikauden tulos on nettositova maakuntavaltuustoon nähden
- maakuntahallitus vahvistaa myöhemmin vuoden 2025 talousarvion käyttötalousosan käyttösuunnitelman.

Liiton talousarvio vuodelle 2025 on 127 462 euroa alijäämäinen. Alijäämä suunnitellaan katettavaksi edellisten vuosien ylijäämätililtä.

Ohjelma- ja hankerahoitteiset kustannuspaikat ovat omakatteisia, jolloin niiden suunniteltu toimintakate on 0 euroa.

Talousarvion vastualueet

Yhtenäisvirasto on hallinnollisesti jaettu neljään vastuualueeseen: 1) aluekehittäminen, 2) edunvalvonta ja kuntapalvelu, 3) maankäyttö ja ympäristö sekä 4) yhteiset toiminnot ja hallinto.

Central Baltic -ohjelman hallinnointi on osa aluekehittämisen vastuualuetta, mutta ko. toiminta rahoitetaan pääosin ulkopuolisella, teknisen tuen rahoituksella. Uuden ohjelmakauden 2021–2027 toimeenpanon ja hallinnoinnin osalta liitto jatkaa hallintoviranomaisena ja sihteeristön päätoimipaikkana.

Valonian toiminnot ovat osa maankäytön ja ympäristön vastuualuetta. Valonian kustannuspaikat ovat omakatteisia ja perustoiminta rahoitetaan erillisellä kuntarahoituksella.

Lounaistieto toimii osana edunvalvonnan ja kuntapalvelujen vastuualuetta. Lounaistiedon ja sen hallinnoimien hankkeiden kustannuspaikat ovat omakatteisia. Lounaistiedon taustaorganisaatiot rahoittavat sen toimintaa perusrahoituksella (67 500 euroa/v).

Vastuualueiden johtajat ovat kustannuspaikkojensa tilivelvollisia.

Virastossa toimii useita vastuualuerajat ylittäviä teemakohtaisia asiantuntijaryhmiä. Hanketoiminnan tilivastuut määrätään maakuntahallituksen tekemän käynnistämispäätöksen yhteydessä.

2. KÄYTTÖTALOUS 2025

Kuntarahoitteinen toiminta

Maakuntavaltuusto (mv 9.12.2024 § 37) hyväksyi talousarvion 2025 tuloslaskelmassa tilikauden tulokseksi 127 462 euroa alijäämää, jolloin toimintakatteeksi muodostuu 118 441 euroa alijäämää.

Seuraavassa taulukossa on Varsinais-Suomen liiton kuntarahoitteisen toiminnan käyttötalousosan käyttösuunnitelma 2025 tiliryhmätasolla.

KUNTARAOITTEINEN TOIMINTA						
KÄYTTÖTALOUS	TA2025	TA2024	TA 24/25 %	TA24/25 €	TS 2026	TS 2027
TUOTOT						
Kuntien maksuosuudet	3 899 900	4 499 900	-13,3	600 000	3 899 900	3 899 900
Myyntituotot	50 452	38 600	30,7	-11 852	50 452	50 452
Muut tuotot	101 000	121 500	-16,9	20 500	101 000	101 000
TUOTOT YHT.	4 051 352	4 660 000	-13,1	608 648	4 051 352	4 051 352
KULUT						
Henkilöstökulut	-2 852 883	-2 731 701	4,4	121 182	-2 840 437	-2 880 868
Palvelujen ostot	-968 265	-1 755 199	-44,8	-786 934	-968 265	-968 265
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-51 225	-56 200	-8,9	-4 975	-51 225	-51 225
Vuokrat	-281 420	-300 000	-6,2	-18 580	-281 420	-281 420
Muut toimintakulut	-16 000	-15 100	6,0	900	-14 100	-14 100
YHTEENSÄ	-4 169 793	-4 858 200	-14,2	-688 407	-4 155 447	-4 195 878
TOIMINTAKATE	-118 441	-198 200	-40,2	-79 759	-104 095	-144 526

TA = talousarvio, TS = taloussuunnitelma, TP = tilinpäätös

Ohjelma ja hanketoiminta

Central Baltic ohjelman 2021–2027 toimeenpanon kustannukset katetaan pääosin teknisellä tuella, mutta liitto on varautunut tukemaan toimeenpanoa myös osin omarahoituksella (mh 25.1.2021). Valonian ja Lounaistiedon toimintojen ja hankkeiden kustannuspaikat ovat omakatteisia ja niiden hallinnoinnissa noudatetaan seuraavia menettelytapoja.

1. Maakuntahallitus käynnistää liiton hallinnoimat hankkeet ja hankkeen päättyessä sen toiminta ja tulokset raportoidaan maakuntahallitukselle.
2. Ohjelma- ja hanketoiminnan päätöksissä nimetään vastuuhenkilöt sekä määritellään vastuunjaot, aikataulut, kustannusarviot, rahoitus ja seurannan järjestäminen.
3. Liiton sitoumukset suunnitteilla oleviin hankkeisiin vahvistetaan maakuntajohtajan päätöksillä, kun omarahoitusosuus on enintään 30 000 euroa. Maakuntahallitus vahvistaa yli 30 000 euron omarahoitusosuudet.
4. Maakuntajohtaja vahvistaa vuosittain teknisten tukien ja hankkeiden käyttösuunnitelmat.

Maakuntajohtajan ehdotus

Maakuntahallitus vahvistaa Varsinais-Suomen liiton talousarvion 2025 käyttösuunnitelman siten, että käyttötalouden tuottojen ja kulujen sitovuustasot ovat seuraavat:

1. Kuntarahoitteisilla kustannuspaikoilla tiliryhmätaso
2. Ohjelma- ja hankerahoitteisilla kustannuspaikoilla toimintakatetaso (0 euroa).

3. KESKEINEN TOIMINTA 2025

LUOTTAMUSHENKILÖHALLINTO

Toiminta-ajatus

Varsinais-Suomen liitolla on toimiva ja monipuolinen luottamushenkilöhallinto, jonka ylin päättävä elin on maakuntavaltuusto, jonka jäsenet ovat kotikuntiansa kunnanvaltuutettuja. Toiminallisesta johtamisesta vastaa maakuntahallitus. Maakuntajohtaja johtaa liiton toimintaa liiton johtoryhmä tukenaan.

Edustajainkokous

Edustajainkokous on kuntayhtymän perussopimuksen mukaisesti liiton toimielin. Sen tehtävänä valtuustokauden alussa valita jäsenkuntia edustavat maakuntavaltuuston jäsenet ja heille henkilökohtaiset varajäsenet.

Maakuntavaltuusto

Kuntayhtymän ylin päättävä toimielin, maakuntavaltuusto kokoontuu toimintavuoden aikana kaksi kertaa. Maakuntavaltuusto päättää muun muassa liiton talousarviosta ja taloussuunnitelmasta sekä hyväksyy tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen. Maakuntavaltuustossa on 104 jäsentä.

Maakuntahallitus

Kuntayhtymän toimeenpano- ja hallintoelin, maakuntahallitus kokoontuu toimintavuoden aikana 11–12 kertaa. Maakuntahallitus seuraa ja ohjaa maakuntavaltuuston hyväksymän talousarvion ja taloussuunnitelman tavoitteiden toteutumista sekä maakuntajohtajan ja liiton viraston toimintaa. Lisäksi hallitus päättää maakuntajohtajan esittelystä liiton toimenpiteistä, lausunnoista ja kannanotoista. Hallitus toimii liiton edunvalvojana ja edustaa liittoa ulospäin. Maakuntahallituksessa on 19 jäsentä.

Tarkastuslautakunta

Tarkastuslautakunta työskentelee laatimansa tarkastussuunnitelman mukaisesti. Tarkastuslautakunta ja tilintarkastaja arvioivat ja tarkastavat vuoden 2025 toukokuun loppuun mennessä toimintavuoden 2024 talouden ja hallinnon tehokkuuden ja tuloksellisuuden sekä antavat valtuustolle tarkastuslautakunnan osalta arviointikertomuksen ja tilintarkastuksen osalta tilintarkastuskertomuksen. Tarkastuslautakunnassa on neljä jäsentä.

Muut luottamustoimielimet

Liiton luottamushenkilöt toimivat seuraavissa jaostoissa ja toimikunnissa yms.: maakunnan yhteistyöryhmä, saaristotoimikunta, hankerahoitusjaosto, maankäyttöjaosto, valinta-toimikunta, kulttuuritoimikunta, yhteistyökomitea sekä kielellisten palvelujen toimikunta. Luottamushenkilöhallinnon toimintakuluihin on laskettu mm. tilavuokrat, kokouspalkkiot, koulutuskustannukset, ansionmenetyskorvaukset, matkat ja ravitsemuspalvelut. Toimielimien asiakirjat ovat nähtävillä osoitteessa varsinais-suomi.fi.

Tavoitteiden toteutumisen arviointi

Luottamushenkilöhallinnolle asetettuja tavoitteita demokraattisesta päätöksenteosta ja liiton toiminnan ohjauksesta seurataan saadun palautteen perusteella. Vastuualueen tilivelvollinen on hallintojohtaja Petra Määttänen.

VASTUUALUEET JA YKSIKÖT

Tavoitteiden ja toimenpiteiden seuranta

Varsinais-Suomen liiton toiminnan seuranta muodostuu pitkällä aikavälillä liiton toiminnan vaikuttavuuden analysoinnista ja lyhyemmällä aikavälillä vastuualuekohteisten toiminnan painopisteiden toteutumisen seurannasta. Toiminnan painopisteet muodostuvat tavoitteista, joiden toteutumisen seuranta yksinkertaisilla numeerisilla mittareilla on usein mahdollista. Tämän vuoksi seuranta toteutetaan tavoitteiden toteutumisen kirjallisella arvioinnilla. Talousarvion käyttösuunnitelmassa vastuualuekohtaisia tavoitteita tarkennetaan konkreettisilla toimenpiteillä, joiden toteuttamisen tilaa seurataan taulukkomuotoisesti ja raportoidaan kahdesti vuodessa.

YHTEISET TOIMINNOT JA HALLINTO

Otamme käyttöön luottamushenkilöiden asiointipalvelun

Otamme käyttöön luottamushenkilöiden kokonaisvaltaisen sähköisen asiointipalvelun ennen uuden valtuustokauden alkua. Palvelu korvaa vanhat sähköiset ja paperiset luottamushenkilölomakkeet ja mahdollistaa palkkioihin liittyvän asioinnin yhdessä kanavassa tietoturvallisesti. Palvelu toimii myös sidonnaisuusrekisterinä.

- Helmikuussa järjestelmään perustetaan organisaation sisäiset käyttäjät, toimielimet, kustannuspaikat ja kirjanpitoilit.
- Kevään aikana lisätään käyttäjänäkymään ohjeistuksia matka- ja ansionmenetyskorvausten hakemiseen sekä sidonnaisuuksien ilmoittamiseen.
- Syksyllä luottamushenkilöt kutsutaan käyttäjinä ilmoittamaan perustiedot ja sidonnaisuudet sitä mukaa, kun heidät on valittu liiton toimielimiin.
- Käyttäjät voivat viestiä tietoturvallisesti palkkionmaksatukseen liittyvissä asioissa ja tehdä hakemuksia heti, kun ovat rekisteröityneet käyttäjiksi ja heidät on liitetty toimielimeen.

Jatkamme tiedonhallinnan kehittämistä ja toiminnan digitalisointia

Jatkamme sähköisen asiakirjahallinnon toimintatapojen kehittämistä. Varmistamme, että työvälineet, työtavat ja tietoturvallisuus vastaavat nopeisiin muutoksiin toimintaympäristössä, digitalisaatiossa ja tekoälyn kehityksessä.

- Uusimme henkilöstön kannettavat tietokoneet elinkaarisuunnitelman mukaisesti, ja otamme käyttöön Windows 11 -käyttöjärjestelmän.
- Teemme kokeiluja generatiivisen tekoälyn hyödyntämisestä soveltuviissa työtehtävissä.
- Luovumme Tieran konesalin käytöstä. Otamme paikkatietopalvelimen omaan hallintaan, ja siirrämme maankäytön verkkokarttojen tuotannon tietoturvaliselle pilvipalvelimelle.
- Jatkamme asiakirjahallinnon kehittämistä niin, että saadaan hyöty työprosessien helpottumisesta ja osin automatisoiduista toiminnoista
- Valmistaudumme vuonna 2026 voimaantulevan uuden arkistointilain vaatimuksiin ja tiedonhallintalain ja julkisuuslain muutoksiin

Kehitämme työhyvinvointia

Asiantuntijatyössä korostuvat työn kognitiiviset vaatimukset. Lisäämme työyhteisöissä tietoisuutta ja ymmärrystä aivojen hyvinvoinnista osana työhyvinvointia ja jatkamme aivoergonomian huomioimista työssämme. Kehittämällä aivoergonomiaa voidaan lisätä toiminnan tehokkuutta, sujuvuutta, turvallisuutta ja hyvinvointia.

- Lisäämme ymmärrystä ja tietoisuutta kognitiivisesta ergonomiasta ja ajattelutyön työhyvinvoinnista.
- Etsimme ja opettelemme keinoja työskennellä aivoystävällisemmin ja siten ennaltaehkäistä työuupumusta ja tukea työssä jaksamista.
- Kehitämme yhteisiä pelisääntöjä, joilla tuemme aivoterveyttä ja aivoystävällistä työskentelyä.

ALUEKEHITTÄMINEN

Varmistamme maakuntaohjelman 2021–2025 aktiivisen toimeenpanon ja päivitämme maakuntastrategian vuosille 2026–2029

Aluekehittämisen vastualueen toiminta painottuu toimintavuonna 2025 maakuntastrategian ja -ohjelman (2026–2029) päivittämiseen ja ajantasaistamiseen seuraavalle valtuustokaudelle. Ajantasaistamiseen liittyy myös älykkään erikoistumisen strategian päivitysprosessi. Tavoitteena on, että asiakirja hyväksytään joulukuun 2025 maakuntavaltuustossa.

Myös valtuustokaudelle 2021–2025 vahvistettu maakuntaohjelma ohjaa edelleen vahvasti vuonna 2025 aluekehittämisen toimintaa. Tavoitteena on käynnistää ja saattaa päätökseen kaikki maakuntaohjelmaan kirjatut toimenpiteet (44 kpl) joko omana toimintana, tukemalla hankerahoituksen avulla niiden toteutumista tai erilaisten yhteistyöhankkeiden kautta. Keskeisenä keinona tässä on laaja-alainen kumppanuusyhteistyö ja kumppanuusfoorumin eri verkostojen aktiivinen toiminta.

- Valmistellaan maakuntastrategian 2040+ päivitys, mukaan lukien maakuntaohjelma vuosille 2026–2029 sekä älykkään erikoistumisen strategia. Valmistelu sisältää mm. työpajoja, webinaareja, verkostotyöskentelyä ja lausuntokierroksen. Valmistelun

osana kehitetään maakunnallista elinvoima-, vetovoima- ja pitovoimatarkastelua. Strategia hyväksyttäneen joulukuun 2025 maakuntavaltuuston kokouksessa.

- Rakennetaan uutta ja kehittyvää toimintamallia maakuntastrategian sidosryhmäyhteistyölle (kumppanuustyölle). Olennaisessa roolissa mm. kumppanuuden sparrausryhmän tukeminen, jota tehdään kumppanuustiimin ja viestintäpäällikön yhteistyönä.
- Suunnitellaan, koordinoidaan ja tuetaan tapahtumien sekä viestinnän ja keskustelujen keinoin maakuntaohjelmaa toteuttavien kumppanuusverkostojen työtä. Aluekehittämisen vastuualueelta koordinoidaan seuraavia kumppanuusverkostoja: matkailufoorumi, ennakointiakatemia, kansainvälisten asioiden foorumi, lääke- ja terveysteknologiaryhmä sekä merialan asiantuntijaryhmä, sekä osallistutaan ruokakehittäjien foorumin toiminnan koordinointiin.
- Vedetään Varsinais-Suomen liiton sisäistä kumppanuustiimiä. Kumppanuustiimin tehtävä on maakuntastrategiatyön johtaminen, toimeenpano ja seuranta sekä maakuntastrategiatyötä tukevan sidosryhmäyhteistyön kehittäminen. Vuonna 2025 tiimi vastaa maakuntastrategiapäivityksestä ja valmistele samalla maakunnallisen elinvoima- vetovoima- ja pitovoimaseurannan käyttöönottoa. Kumppanuustiimiin kuuluu vuoden 2025 alussa jäseniä aluekehittämisen, edunvalvonnan sekä hallinnon vastuualueilta. Tiimi kokoontuu viikoittain.
- Osana kumppanuustiimin toimintaa valmistellaan ja julkaistaan maakuntaohjelma- ja kumppanuustyön vuosikatsaus 2024. Vuosikatsaukseen saadaan ensimmäisen kerän mukaan hankerahoitusta tarkasteleva portfolioseuranta, joka yhdistää tiedon maakunnan viranomaisten myöntämästä rahoituksesta maakuntaohjelman tavoitteita toteuttaviin hankkeisiin.
- Käynnistetään älykkään erikoistumisen strategiaan perustuvan yhteistyön tiivistäminen Etelä-Suomen NUTS2-suuralueen maakuntien kesken (Etelä-Karjala, Kymenlaakso, Päijät-Häme, Kanta-Häme, Varsinais-Suomi).
- Toteutetaan Itämeren Interreg-ohjelman rahoittamaa We Make Transition-hanketta. Tätä kansainvälistä hanketta koordinoidaan Varsinais-Suomessa liiton aluekehittämisen vastuualueelta, ja vuosi 2025 on sen viimeinen toimintavuosi. Hanke toteuttaa muun muassa maakuntaohjelman tavoitetta monitasoisesta yhteistyöstä globaalien ympäristöhaasteiden ratkaisemiseksi, sekä toimenpidettä osallisuuden toimintamallien vahvistamisesta.
- Ennakointiakatemian osalta painotetaan tietotarjonnan kehittämistä ja TKI –ja häiriöosaamisen teemoja kuluvana vuonna. Lisäksi valmistellaan Ennakointiakatemia 2.0:n toteuttamista vuoden 2026 alusta lukien. Ennakointifoorumi järjestetään 11.6.2025
- Matkailuelinkeinon tiekarttatyö vuonna 2025 perustuu 2024 päivitettyyn maakunnalliseen tiekarttaan, joka painottaa matkailualan edunvalvonnan vahvistamista yhteistyössä alan kehittäjien kanssa. Matkailuparlamentti järjestetään Salossa 26.3.2025.
- Viimeistellään yhteistyössä Valonian kanssa kiertotalouden green deal –sitoumuksen sisältö ja aloitetaan toimenpiteet sen täyttämiseksi.
- Jatketaan maakunnan yhteistyöryhmän toiminnan valmistelua ja tukea. Aluekehittämisen vastuualueen toimesta koordinoidaan myös yhteistyöryhmän viidestä jaostosta kolmen toimintaa: koulutusjaosto, elinkeinojaosto ja järjestöjaosto.
- Vedetään Varsinais-Suomen liiton sisäistä TKI-tiimiä. TKI-tiimin tehtävä on rakentaa tilannekuvaa, osallistua TKI-tiekarttatyöhön, sekä tukea kuntien ja liiton omaa henkilöstöä TKI-asioissa. Vuonna 2025 tiimi mm. kokoaa tietoa maakunnan TKI-investoinneista, selvittää tietoa tilastokeskuksen keräämistä TKI-panostuksista ja rakentaa TKI-kokonaisuutta liiton verkkosivuille. TKI-tiimiin kuuluu vuoden 2025 alussa jäseniä aluekehittämisen, edunvalvonnan sekä maankäytön vastuualueilta. Tiimi kokoontuu noin kerran kuukaudessa.

Suuntaamme rahoitusta älykkään erikoistumisen painopisteiden mukaisesti

Vuonna 2025 käytettävissä olevia rahoitusinstrumentteja ovat muun muassa EU:n aluekehitysrahaston (EAKR) alueellinen rahoitus (mukaan lukien Central Baltic-rahoitus) sekä kansalliset rahoitusohjelmat kuten alueen kestävän kasvun ja elinvoiman tukemiseen suunnattu AKKE-rahoitus (aiemmilta vuosilta sitomatta jääneet varat). Rahoitushakujen tehtäväkokonaisuus pitää sisällään hakujen painopisteiden määrittelyn, haun avaamisen ja tiedotuksen, hankevalinnat, hankkeiden seurannan ja ohjauksen sekä AKKE-rahoituksen kohdalla myös maksatusten hoitamisen.

Vuoden 2025 aikana avataan kansallisesta EAKR-rahoituksesta ja AKKE-rahoituksesta vähintään yksi rahoitushaku. Rahoituksella tuemme maakunnan kannalta keskeisten älykkään erikoistumisen kärkien vahvistamista, maakuntastrategian ja -ohjelman painopisteiden toteutumista sekä erilaisten pilottien ja kokeilujen käynnistämistä.

- Päivitetään Varsinais-Suomen älykkään erikoistumisen strategia 2021–2027 osana maakuntastrategian päivitystä. Päivityksessä tarkistetaan painopistevalinnat ja niiden muotoilu.
- Vielä sitomatta oleva kansallinen AKKE-rahoitus (n 550 000 eur), Vakka-Suomen ÄRM-rahoitus (n. 1,5 milj. eur) ja hankkeista vapautuva rahoitus sidotaan täysimääräisesti vuoden 2025 aikana. AKKE-rahoitus kohdennetaan maakuntaohjelman toimenpiteiden tukemiseen ja Vakka-Suomen äkillisen rakennemuutoksen toimintasuunnitelman mukaisiin hankekokonaisuuksiin.
- EAKR-rahoitus (n 3,1 M euroa) suunnataan ohjelma-asiakirjan määrittelemiin teemoihin, älykkään erikoistumisen painopisteisiin ja maakuntaohjelman mukaisten toimenpiteiden toteuttamiseen. Rahoitushaku järjestetään sekä keväällä että todennäköisesti myös syksyllä 2025 (sidontatilanteesta riippuen).

Valmistaudumme EU:n uuteen rahoituskauteen ja viestimme maakunnan alueelle kohdistuvista rahoitusmahdollisuuksista

Keskeinen vuoden 2025 toimintaa ohjaava kokonaisuus liittyy valmistautumiseen EU:n uuteen 7-vuotiseen ohjelmakauteen 2028+. EU-komissio tulee julkaisemaan kesällä 2025 oman esityksensä sekä uudesta monivuotisesta rahoituskehiksestä (MMF) että rahoitusta säätelevistä asetuksista. Ennakkovaikuttaminen esityksiin EU-tasolla sekä vaikuttaminen kansallisiin rahoitusratkaisuihin on ensiarvoisen tärkeää. Työ on aloitettu Etelä- ja Länsi-Suomen maakuntien laaja-alaisessa yhteistyössä jo keväällä 2024 ja se tulee jatkumaan ainakin vuoteen 2026 saakka tai kunnes lopulliset EU- ja kansalliset ratkaisut on saatu. Vuoden 2025 aikana käynnistetään myös Central Baltic-ohjelman uuden kauden ohjelma-valmistelu.

Ohjelmakauden 2021–2027 kansallisen rakennerahastorahoituksen vähäisyyden kompensoimiseksi tavoitteenamme on maksimoida ulkoisen EU-rahoituksen saaminen maakuntaan. Tässä työssä tuemme ja ohjeistamme alueen toimijoita rahoitushakujen yhteydessä. Tämä tapahtuu ensisijaisesti viestimällä rahoitusmahdollisuuksista ja edistämällä hankekumppanuuksia. Tuemme hankekonsortioita hankevalmistelunprosessin aikana myös taloudellisesti (kansallinen kehittämisrahoitus). Seuraamme vuosittain yhteistyössä Turun ja Varsinais-Suomen liiton Eurooppa-toimiston kanssa rahoituksen kohdentumista alueelle.

- Olemme mukana aktiivisesti yhtenä maakuntana 8 muun etelä- ja länsisuomen maakunnan edunvalvonnallisessa yhteistyössä EU:n uuden ohjelmakauden valmisteluun liittyen. Keskeisenä tavoitteena on tässä EU-tason ja kansallisen tason edunvalvonnassa on saada alueiden rooli kokonaisuudessa konkreettisesti näkyviin ja turvata mahdollisimman suuri osuus käytettävissä olevasta rahoituksesta Etelä- ja Länsi-Suomen alueelle.
- EAKR-rahoituksen mahdollisuuksista viestimme maakunnan potentiaalisille edunsaajille sekä yhdessä rahoitusta koordinoivan Uudenmaanliiton kanssa että liiton omana toimintana omia viestintäkanaviamme hyödyntäen. Myös Turun ja Varsinais-Suomen EU-toimisto Brysselissä viestii aktiivisesti EU:n rahoitusmahdollisuuksista maakunnan toimijoille.
- Seuraamme ja raportoimme vuosittain yhteistyössä Turun ja Varsinais-Suomen liiton Eurooppa-toimiston kanssa EU-rahoituksen kohdentumista alueelle. Tuleva selvitys koskee vuoden 2024 rahoituksen ohjautumista maakuntaan. Mukana selvityksessä ovat myös EU:n keskitetyt rahoitusohjelmat (mm. Horizon)
- Järjestämme EU:n Itämeristrategian päivitykseen ja Interreg-ohjelmien viimeisiin hauihin liittyvää tiedotusta ja tiedotustilaisuuden yhteistyössä politikka-alueiden Ship (Traficom) ja Nutri (VSEly) kanssa.

Laadimme yhteisen aluekehityksen tilannekuvan aluekehityskeskustelujen pohjaksi

Valtion ja maakuntien aluekehittämiskeskustelu on vuonna 2022 lakisääteisesti käynnistynyt uusi toimintatapa, jossa valtio ja maakunta tiiviissä vuoropuhelussa käsittelevät yhdessä aluekehityksen tilannetta, tavoitteita ja toimenpiteitä. Tulemme käymään valtion kanssa aluekehittämiskeskustelut alkuvuonna 2025 ja niihin liittyen vastaamme alueen osalta tilannekuvan laatimisesta, keskusteluagendan määrittelystä ja koordinoimme alueemme osalta prosessia. Aluekehittämiskeskusteluissa sovittujen tavoitteiden seuranta on osa prosessia. Aluekehittämiskeskustelujen lopullinen muoto vuodelle 2025 on vahvistamatta.

- Loppuvuodesta 2024 valmisteltu maakunnan ja valtion välisiin lakisääteisiin aluekehittämisen keskusteluihin liittyvä aluekehittämisen tilannekuva esitellään valtioneuvoston verkostolle tammikuun lopussa.
- Vuoden 2025 aluekehittämiskeskustelut käydään kaikkien maakuntien yhteisenä teemaattisena keskusteluna maaliskuun lopussa. Teemoina ovat alueellisten ja kansallisten toimien yhteensovitus talouskasvun vauhdittamiseksi, luonnon monimuotoisuuden turvaaminen sekä alueellinen resilienssi ja henkinen kriinkestävyys. Kustakin teemasta valmistellaan vastuuministeriön vetämänä taustoittava muistio, jossa myös tarkennetaan keskustelukysymykset sekä tavoitteet keskustelulle.

Toimimme aktiivisesti kansainvälisissä verkostoissa

Kansainvälisen toiminnan osalta erityisvastuuna on osallistuminen erityisesti CPMR:n (Euroopan perifeeristen merellisten asioiden liitto) Itämerikomission toimintaan. Itämerikomission varapuheenjohtajana kaudella 2024–2026 toimii maakuntahallituksen varajäsen Talvikki Jori.

Monialainen yhteistyö kansainvälisten kumppanien kanssa jatkuu mm. Euroopan komission ja Euroopan alueiden komitean Partnerships for Regional Innovation (PRI) -aloitteessa ja Itämeren Interreg-ohjelman rahoituksella We Make Transition-hankkeessa. Varaudumme myös osallistumaan maakuntastrategian painopisteitä tukevien kansainvälisten

hankkeiden toimintaan partnerina tai liitännäisjäsenenä. Komission antaman “Regional Innovation Valley”- statuksen avulla korostamme innovatiivisten ruokaketjujen ja ruokaturvallisuuden merkitystä. Tämä tuo meille myös mahdollisuuden saada tukea teemaan liittyviin kansainvälisiin hankkeisiin.

Osallistumme EU-komission ja Alueiden komitean kansainväliseen yhteistyöhankkeeseen (Pilot Action for Partnerships for Regional Innovation; PRI) yhdessä Västerbottenin maakunnan kanssa. Hankkeen tavoitteena on löytää hyviä käytäntöjä ja yhteistyömalleja alueiden älykkään erikoistumisen tukemiseen sekä hakea myös rahoitusta laajempiin innovaatiotoimintaa tukeviin hankkeisiin.

- Toimimme aktiivisesti CPMR:n Itämerikomissiossa ja myös sen kattojärjestössä CPMR:ssä. Tavoitteena on tuoda esiin alueemme kannalta keskeisiä tavoitteita ja haasteita sekä lisätä Itämerikomission jäsenalueiden välistä konkreettista yhteistyötä.
- Järjestämme syksyllä Itämerikomission ExComin (=hallitus) kokouksen Turun seudulla.
- Olemme mukana vaikuttamassa European Oceans Pactiin (Euroopan valtamerisopimus) CPMR:n merityöryhmän ja EU-toimistomme kautta.
- Järjestämme Varsinais-Suomen kunnanjohtajille opintomatkan Kööpenhaminaan joukkoliikenteeseen ja kansainväliseen aluekehittämiseen tutustumista varten.
- Osallistumme EU Preparatory Action 'Innovation for place-based transformation' -koulutus- ja kehittämisohjelmaan yhdessä Turun yliopiston, Turun kaupungin ja Varsinais-Suomen ELY-keskuksen kanssa erityisesti ruokaketjujen kehittämiseen liittyen. (Viireillä, päätökset hausta talven 2025 aikana.)
- Erityisesti innovatiivisten ruokaketjujen ja ruokaturvallisuuden hankemahdollisuuksia etsitään aktiivisesti mm. DG Region ylläpitämän älykkään erikoistumisen alustan (S3 Community of Practice) kumppanuuksien ja ERIAFF-verkoston kautta.
- Saaristoyhteistyö on v 2023 käynnistänyt prosessin juridisen statuksen saamiseksi yhteistyölle (yhdistys tai ns. EGTS = Europeisk Gruppering för Territoriellt Samarbete). Vuoden 2025 aikana selvitetään konsultin avulla mikä juridisen statuksen vaihtoehdoista (esim. Yhdistys, EGTS) olisi sopivin. Yhteistyöneuvosto tehnee asiassa päätöksen toukokuussa 2025.
- Itämeren Interreg-ohjelman rahoituksella toimivalle We Make Transition-hankkeelle vuosi 2025 on viimeinen toimintavuosi. Hankkeen päätoimenpiteitä vuonna 2025 ovat pilottikunnissa (Uusikaupunki ja Kemiönsaari) syntyneiden kestävyystoimenpiteiden juurruttamisen tukeminen sekä hankkeen oppien jakaminen muihin maakunnan kuntiin. Paikallisen ja alueellisen kestävyysmurrosten lisäksi hankkeessa tuotetaan Varsinais-Suomen liiton johdolla materiaalia muille hankepartnereille oppien alueellisen levittämisen tueksi. Lisäksi osallistutaan hankkeen loppumateriaalien tuottamiseen ja levittämiseen.

Vastaamme Central Baltic -ohjelman uuden rahoituskauden 2021–2027 täysimittaisesta toimeenpanosta

Vuonna 2025 käynnissä on lähes sata hanketta neljältä eri rahoituskierrokselta. Kauden 2021–2027 ensimmäiset hankkeet ovat jo päättyneet, mutta toisaalta hankehakuja järjestetään vielä 2025 ja valmistaudutaan täydentävään hakuun vuonna 2026. Toimijoita tuetaan, ohjataan ja neuvotaan hankkeiden toimeenpanon eri vaiheissa. Ohjelman seuraavat hakukierrokset käynnistetään myöntövaltuustilanteen mukaisesti ja mahdollisesti osin maantieteellisesti ja/tai temaattisesti kohdistettuina. Ohjelman tavoitteista ja rahoitusmahdollisuuksista tiedotetaan laajasti ohjelma-alueella kansallisten kontaktipisteiden avulla.

- Neljännen haun hankkeiden rahoituspäätökset solmitaan ja hankkeet käynnistyvät.
- Järjestetään ohjelmakauden 2021–2027-kauden viides hakukierros. Tietokanta avataan hakemusten jättämistä varten. Saapuneet hankkeet arvioidaan ja valmistellaan seurantakomitean päätöskokouksiin.
- Ohjelman ja hankkeiden tuloksista tiedotetaan aktiivisesti. Erityinen paino on niin kutsutuilla Strategisilla hankkeilla, jollaiseksi on toistaiseksi nimetty neljä hanketta, ja hankkeilla, joilla on vaikutusta alueelliseen tai kansallisiin kehittämissuunnitelmiin.
- Valmistaudutaan seuraavaan ohjelmakautteen (Post 2027) osallistumalla komission, jäsenvaltioiden edustajien ja muiden sidosryhmien kanssa keskusteluihin siitä, miltä osin asetukset toimivat hyvin tai mihin tarvittaisiin muutoksia. Hallintoviranomaisella on valmiudet käynnistää uuden ohjelman valmistelu, kun jäsenvaltiot antavat työlle mandaatin.

MAANKÄYTTÖ JA YMPÄRISTÖ

Päivitämme maakuntastrategiaa ja uudistamme maakuntakaavaa

Edistämme maakuntastrategian tavoitteiden ja aluerakenteen vision mukaisen monikeskuksisen alue- ja yhdyskuntarakenteen ja monipaikkaisen toiminnan kestävä ja vetovoimaista yhdistämistä. Osallistumme maakuntastrategian ja -ohjelman päivitystyöhön. Tarkistamme strategiaan sisältyvän aluerakenteen vision.

Jatkamme kesäkuun 2024 valtuuston päätöksellä aloitettua maakuntakaavan päivitystä ja uudistamista. Kaavatyössä varaudutaan alueidenkäytön lainsäädännön mahdollisiin tuleviin muutoksiin. Päivityksen tärkeimpiä lähtökohtia ovat maakuntastrategian ja ilmastotiekartan lisäksi lukuisat viimeaikaiset toimintaympäristön muutokset, geopolitiittinen tilanne ja energiamurros. Lisäksi huomioimme EU:n vihreän kehityksen ohjelman ja biodiversiteettitavoitteet.

Vuonna 2025 jatkamme keskustelua maakuntakaavan tarkistamisesta ja uudistamisesta yhdessä sidosryhmiemme kanssa. Hyödynnämme työssä valmistuneita sekä laadittavia selvityksiä. Kaavan tavoitteet ja teemat hyväksytään valmistelemissa toimielimissä. Tavoitteet, lisäselvitystarpeet ja kaavaprosessin aikataulu kirjataan nähtäville asetettavaan maakuntakaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan. Kaavaluonnoksen laatiminen aloitetaan.

Vahvistamme maakuntakaavan tarkistamisen edellyttämää tietopohjaa. Maakuntakaavan tarkistus- ja selvitystarpeet on selvitetty vuonna 2023 valmistuneessa maakuntakaavan teemakohtaisessa ajantasaisuuden arvioinnissa. Viherrakenneselvityksessä on laadittu kokonaiskuva Varsinais-Suomen luonnon monimuotoisuuden, biotalouden sekä virkistystilasta ja tavoitteista. Maakunnan energiatuotannon ja -siirron tarpeita ja potentiaaleja tarkastellaan keväällä 2025 valmistuvassa ympäristöministeriön rahoittamassa selvityksessä erityisesti aurinko- ja tuulivoiman näkökulmista, mutta myös muut nousevat energiamuodot huomioiden. Turun MAL-kaupunkiseudulla aloitetaan kaupunkiseutusunnitelman laatiminen (Rakennemalli 2035:n päivitys). Työ tulee olemaan keskeisimpiä lähtökoh-
tia maakuntakaavan tarkistukselle.

- Seuraamme ja edistämme maakuntastrategian ja sitä toteuttavien suunnitelmien toteutumista yhteistyöryhmissä, osallistumalla maankäyttöä koskeviin kokouksiin kunnissa sekä viranomaisneuvotteluihin eri tasoilla hankkeista seudullisiin ja valtakunnallisiin verkostoihin sekä valmistelemalla lausuntoja maakunnallisesti merkittävistä kysymyksistä.

- Osallistumme maakuntastrategian päivitykseen ja päivitämme strategiaan sisältyvän aluerakenteen vision.
- Viimeistelemme Varsinais-Suomen vesien ja voimien vaihemaakuntakaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelman (OAS) ja tarkennamme kaavaprosessin aikataulua.
- Kuulutamme vaihemaakuntakaavan vireille ja asetamme OAS:n nähtäville.
- Tarkennamme yhdessä päättäjien, ohjausryhmän ja sidosryhmien kanssa käytävien keskustelujen pohjalta vaihemaakuntakaavan tavoitteita ja rajausta.
- Teemme Kestävän energiahuollon tulevaisuus, tilatarpeet ja sijoittuminen Varsinais-Suomessa -selvityssarjan valmiiksi: viimeistelemme maatuulivoiman päivitysselvityksen, teemme siirtoyhteyksiä ja nousevia energiateknologioita koskevan osaselvityksen sekä yhteenedon ja tulkinnan sarjan kokonaistuloksista.
- Käynnistämme muita maakuntakaavan tarkistuksen edellyttämiä selvityksiä.
- Etenemme kohti laatimisvaiheen kuulemista ja työstimme kaavaluonnosta alueidenkäytön yhteistyöryhmässä sekä tarvittaessa kunta-/seutukunta-kohtaisissa keskustelutilaisuuksissa.
- Osallistumme Turun kaupunkiseudun MAL-sopimukseen kirjatun kaupunkiseutusunnitelman ohjelmointiin, kilpailutuksen ja laadintaan.
- Annamme lausunnon HE:stä uudeksi alueidenkäyttölainsiksi
- Seuraamme reaktiivisesti suunnittelua koskevia EU-säädösten muutoksia ja niiden kansallista toimeenpanoa.

Päivitämme kestävästä liikennejärjestelmästä ja -ympäristöstä edistävät suunnitelmat

Päivitämme liikennejärjestelmäsuunnitelmat vuonna 2024 valmistuneiden suunnitelmien ajantasaisuuden arvioinnin perusteella. Varsinais-Suomen liikennejärjestelmäsuunnitelman päivitys valmistuu alkuvuodesta 2025. Turun MAL-kaupunkiseudun liikennejärjestelmäsuunnitelman päivityksen laatiminen kilpailutetaan ja integroidaan osaksi MAL-työnä laadittavaa kaupunkiseutusunnitelmaa

Jatkuvassa liikennejärjestelmätyössä edistämme suunnitelmiin kirjattuja liikennehankkeita ja toteutamme kehittämistoimenpiteitä. Jatkamme osana Turun MAL-kaupunkiseudun liikennejärjestelmätyötä liikkumisen ohjaustyötä yhdessä Valonian kanssa.

Edistämme alueellisen junaliikenteen toteutumista yhdessä kuntien kanssa mm. asemapaikkojen suunnitteluvalmiutta parantamalla. Osallistumme hallitusohjelman mukaisten lakiuudistusten ja junaliikenteen kilpailutusten valmisteluun. Mm. asemanseutujen liikkumispalveluiden kehittämistä edistävä Scale Up hanke jatkuu vuoden 2025 toukokuun loppuun. Osallistumme Tunnin juna hankeyhtiön vetämään Turku–Helsinki-yhteysvälin rata-suunnitteluun ja edunvalvontaan.

- Edistämme Uudenmaan, Päijät-Hämeen ja Kymenlaakson liittojen kanssa yhteisen Etelä-Suomen liikennestrategian toteutumista mm. lausunolla valtakunnallisesta Liikenne 12 -suunnitelmasta.
- Viimeistelemme yhdessä päättäjien ja keskeisten sidosryhmien kanssa laaditun Varsinais-Suomen liikennejärjestelmäsuunnitelman maakuntahallituksen hyväksyttäväksi.
- Vedämme jatkuvaa alueellista liikennejärjestelmätyötä ml. Turun MAL-kaupunkiseudun jatkuvan liikennejärjestelmätyön yhteistyöryhmää ja osallistumme laajasti maakunnan liikennejärjestelmän kehittämistä koskevaan yhteistyöhön.
- Osallistumme Turun kaupunkiseudun 12-vuotisen MAL-sopimuksen päivitykseen ja vuosien 2024–27 toimenpiteiden toteutukseen.
- Toteutamme MAL-sopimuksen liikenteen toimenpiteitä laatimalla sovittuja selvityksiä ja ylläpidämme Turun MAL-kaupunkiseudun suunnittelussa tarvittavaa liikennemallin.

- Laadimme MAL-kaupunkiseudun liikennejärjestelmäsuunnitelman päivityksen työohjelman ja kilpailutamme tarvittavan konsulttitoimeksiannon. Työssä otamme huomioon uuden TEN-T-asetuksen vaatimukset kaupunkisolmujen kestävä liikunnan suunnittelulle (SUMP).
- Jatkamme alueellisen junaliikenteen edistämistä yhdessä Turun kaupungin ja muiden radanvarsikuntien kanssa laadittujen ja mahdollisten täydentävien selvitysten pohjalta.
- Osallistumme Länsiradan ja muiden liikennehankkeiden suunnittelu-, hanke- ja yhteistyöryhmiin.
- Laadimme yhdessä Pohjanmaan liiton ja Satakuntaliiton kanssa länsirannikon rantaradan tarveselvityksen (URPO-/Uusikaupunki–Rauma–Pori-rata ja sen jatke).

Määrittelemme päivitettävän merialuesuunnitelman vision

Merialuesuunnittelusta vastaavat maankäyttö- ja rakennuslain mukaan maakuntien liitot, joiden alueeseen kuuluu aluevesiä. Merialuesuunnittelun tavoitteena on edistää merialueen eri käyttömuotojen kestävä kehitystä ja kasvua, merialueen luonnonvarojen kestävä käyttöä, sekä meriympäristön hyvän tilan saavuttamista. Ensimmäinen Suomen Merialuesuunnitelma 2030 valmistui joulukuussa 2020.

Rannikon maakuntien liitot ovat käynnistäneet merialuesuunnitelman päivitystyön alkuvuodesta 2024. Varsinais-Suomen liitto vastaa yhdessä Satakuntaliiton kanssa suunnittelualueesta, joka kattaa Saaristo- ja Selkämeren alueet sekä niihin rajautuvat talousvyöhykkeet.

Varsinais-Suomen liitto jatkaa toisella suunnittelukierroksella liittojen välistä merialuesuunnitteluyhteistyötä koordinoivana liittona. Koordinaatiota tehdään MSP-EGD -hankkeessa (Merialuesuunnittelu – Euroopan vihreän kehityksen ohjelma) Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahastosta saadulla erillisrahoituksella. Hanke toteuttaa toisen merialuesuunnittelukierroksen ensimmäisen osion ajalla 6/2023–12/2025. Hankkeessa toteutetaan ensimmäisen merialuesuunnitelman seuranta ja arviointi ja toisella kierroksella tarvittava tietopohja.

Vuonna 2025 päivitämme sidosryhmä- ja päättäjävuroropuhelun, skenaariotyön ja teema-kohtaisten tavoitteiden pohjalta merenkäytön vision ja valmistelemme suunnitelmaluonnoksen. Tarkasteltavia merellisiä sektoreita on 11 ja läpileikkaavia teemoja neljä: Euroopan vihreän kehityksen ohjelma, ilmastoviisas merialuesuunnittelu, merellinen monikäyttö, sekä huoltovarmuus ja turvallisuus.

Vuodelle 2025 jatkuvat EU-rahoituksen saaneet Baltic Sea2Land- ja Oceanids -hankkeet. Osallistumme rakentuneiden yhteistyöverkoston kanssa uusien hankkeiden valmisteluun.

- Jatkamme merialuesuunnittelun yhteistyön koordinaatiota MSP EGD -hankkeessa.
- Hyödynnämme laadittua viestintä- ja vuorovaikutussuunnitelmaa ja uudistamme merialuesuunnittelun nettisivut.
- Jatkamme Sea2Land- ja Oceanids -hankkeita.
- Tilaamme ja ohjaamme Merellisten toimialojen aluetaloudellinen vaikuttavuus ja Merellisten toimialojen huoltovarmuus ja merialueen kokonaisturvallisuus -selvitykset.
- Arvioimme konsulttitoimeksiantona merialuesuunnitelman ensimmäisen kierroksen vaikuttavuutta.

- Hyödynnämme erilliselvitysten ja päättyneiden hankkeiden tuloksia (mm. MSP NBSR, MSP Green) suunnitelmaluonnoksen laatimisessa.
- Järjestämme kevään aikana yhdessä merialuesuunnittelun koordinaation kanssa kansalliset ja alueelliset teemoitetut toimialatapaamiset.
- Syksyllä jatkamme toimialatapaamisia ja järjestämme kansalliset ja alueelliset vuorovaikutusfoorumit.
- Järjestämme marraskuussa toiset kansalliset merialuesuunnittelupäivät (MSP-päivät).
- Laadimme osana sidosryhmätyötä yhteisen merenkäytön vision ja valmistelemme suunnitelmaluonnoksen.
- Osallistumme TEM:n talousvyöhykkeen merituulivoiman koordinaatio- ja kilpailutus-työhön.
- Ylläpidämme ja kehitämme rajat ylittävää sidosryhmäyhteistyötä erityisesti Itämeren alueella. Merialuesuunnittelun yhteistyön koordinaatio lausuu tarvittaessa naapurivaltioiden suunnitelmista.

Vahvistamme kumppanuuksia ja rajat ylittävää yhteistyötä

Maakunnan suunnittelua teemme yhdessä kuntien, ministeriöiden ja keskeisten sidosryhmien kanssa. Merialuesuunnitteluyhteistyössä mukana ovat Suomen rannikon maakuntien liittojen lisäksi kaikki Euroopan merialueet. Liikennejärjestelmätyössä vahvistamme asemaamme Skandinavia–Välimeri TEN-T-liikennekäytävällä ja edistämme uudistuneen EU-asetuksen tavoitteiden toteutumista. Yhdessä Turun kaupungin kanssa olemme mukana Scandria Alliance -verkostossa.

Liiton kumppanuusfoorumitoiminnassa keskitymme toimiin, joilla tuetaan kestävästä alue- ja yhdyskuntarakenteen kehitystä ja liikkumista. Vastuualue on mukana useissa maakunnan suunnittelua ja kehitystä edistävässä liikenteen, ilmastomuutoksen hillitsemisen ja sopeutumisen sekä merialuesuunnittelun hankkeissa.

- Vahvistamme Varsinais-Suomen liiton roolia yhdessä Turun kaupungin ja Uudenmaan liiton kanssa Skandinavia–Välimeri TEN-T-ydinverkkokäytävän edunvalvontaa hoitavan ScandriaAlliancen toiminnassa.
- Toteutamme yhdessä Valonian kanssa Scale Up -hankkeen toimenpiteitä, joilla kehitetään maakunnan kestävästä liikennejärjestelmästä ja matkaketjuja vuorovaikutteisesti eri sidosryhmien kanssa.
- Järjestämme suunnittelun vuorovaikutustilaisuuksia osana maakuntakaavan ja liikennejärjestelmäsuunnitelmien toteutusta ja päivitystä.

Kehitämme sähköisiä suunnitteluvälineitä ja suunnittelussa tarvittavaa tietopohjaa

Olemme yhteistyössä Lounaistiedon ja muiden maakuntien liittojen kanssa aktiivisesti kehittämässä digitaalista maakuntakaavoitusta ja merialuesuunnittelua sekä suunnittelun arviointi- ja seurantavälineitä.

- Kehitämme liikennejärjestelmä- ja MAL-työn seurantaa Lounaistieto-palvelussa ja osallistumme kestävästä kaupunkiliikkumisen seurantaindikaattorien kehittämiseen (TEN-T/SUMP).
- Hyödynnämme maakuntakaavan päivityksessä ja muussa suunnittelussa liiton päivitetyn paikkatietojärjestelmän tietomallipohjaista ”suunnittelijan työpöytä.”

- Osallistumme asiantuntijoina valtakunnallisiin maakuntakaavoituksen ja suunnittelun tietojärjestelmien kehittämishankkeisiin ml. valtakunnallinen rakennetun ympäristön tietojärjestelmää valmisteleva RYHTI-hanke.

VALONIA

Autamme kuntia kestäväan kehitykseen liittyvien tavoitteiden saavuttamisessa

Hankkeidemme päämääränä on rakentaa hiilineutraalia maakuntaa, jossa aktiivisesti turvataan luonnon monimuotoisuutta sekä edistetään luonnonvarojen kestävää käyttöä. Hankkeissa tuemme kuntia kestävyystyön suunnitelmallisuudessa sekä konkreettisten toimenpiteiden toteuttamisessa.

- Autamme kuntia ilmastosuunnitelmien täsmentämisessä ja päivittämisessä. Viesimme eri toimenpiteiden mahdollisuuksista, rahoituskeinoista ja yhteistyökanavista. Jatketaan kuntien ilmastotapaamisten järjestämistä.
- Kannustamme kuntia kestäväan liikunnan edistämiseen ja tuemme käytännön toimenpiteiden käynnistämistä. Viedään kunnille ja työpaikoille tietoa hyvistä käytännöistä ja työkaluista.
- Jatkamme alueellista energianeuvontaa, jossa erityisenä teemana kuluvana vuonna on energiaköyhyys ilmiönä sekä kulutusjousto. Erityisenä kohderyhmänä ovat nuoret aikuiset.
- Sparraamme kuntia kestävien hankintojen toteuttamisessa. Nostamme esille hyviä esimerkkejä.
- Kehitämme eri toimijoiden välistä yhteistoimintaverkostoa pienvesien, vesistöjen ja metsien luonnonhoidon edistämiseksi.
- Tuemme kuntia luonnon monimuotoisuuteen ja Saaristomereen liittyvien tavoitteiden asettamisessa ja konkreettisten toimenpiteiden määrittelyssä.
- Toteutamme ilmastomuutoksen riskien arvioinnin Varsinais-Suomessa ja vahvistamme maakunnallista ilmastomuutokseen sopeutumisen työtä ja tietopohjaa.

Lisäämme kuntien välistä yhteistyötä, vertaisoppimista ja tiedon jakamista

Jatkamme asiantuntijaverkostojen työtä ja tarjoamme neuvontaa sekä palveluita tarpeiden mukaan. Vahvistamme kestäväan kehityksen seurantaa ja viestintää sekä kunnissa että maakunnallisesti.

- Ohjelma 2030 toimeenpanoon liittyen jatkamme säännöllisiä kuntatapaamisia ja kuulemme kuntien tarpeita toimintaa suunniteltaessa.
- Vahvistamme vesiensuojelun sidosryhmä- ja verkostotyötä, mm. Varsinais-Suomen vesistökuuostusverkoston toimintaa sekä sen kautta tarjottua neuvontaa.
- Seuraamme maakunnallisen ilmastotiekartan toimeenpanoa ja valmistelemme tiekartan päivitysprosessia. Hoidamme maakunnallisen ilmastovastuujaoston valmistelu-tehtäviä.
- Edistämme reilua siirtymää ja osallisuutta kestävyystyössä läpi eri teemojen.
- Jatkamme kuntien teknisen sektorin, ruokapalveluista vastaavien sekä hankinta-asiantuntijoiden verkostojen koordinoimista sekä hyvien esimerkkien esiin nostamista.
- Vahvistamme kuntien välistä yhteistyötä luonnon monimuotoisuuden huomioimiseksi kuntien käytännön työssä.
- Osallistumme Varsinais-Suomen ruokaketjun kehittämiseen olemalla osa älykkään erikoistumisen verkoston koordinaatiota

- Tuemme muiden toimijoiden toteuttamia hankkeita osallistumalla ohjausryhmä- ja työryhmätyöskentelyyn pyydettyinä.
- Jatkamme Varsinais-Suomen ympäristökasvatusverkoston toimintaa tiivistämällä yhteistyötä kuntien sivistystoimen edustajien kanssa sekä kehittämällä uusia hankkeita ja yhteisiä toimenpiteitä. Tuemme kuntia kestävyyskasvatuksen jalkauttamisessa kouluissa ja kannustamme yhteistyöhön eri toimijoiden kesken.
- Kehitämme alueellista kestävä liikunnan seuranta.

Tarjoamme palveluita ajankohtaisiin tarpeisiin liittyen

Olemme kuntien apuna ilmasto- ja luontotavoitteisiin liittyvien toimenpiteiden käynnistämässä, rahoituksen hakemisessa, hankinnoissa sekä seurannan kehittämisessä. Vahvistamme alueellista työtä ilmastonmuutoksen sopeutumiseen sekä vesistöjen tilan ja valuma-alueiden luontopohjaisen vesienhallinnan parantamiseen liittyen. Toteutamme yhteistyössä kuntien kanssa luonnon ennallistamisen hankkeita ja edistämme maanomistajalähtöistä monitavoitteista metsänhoidon suunnittelua. Lisäämme keskustelua ja rakentavaa yhteistyötä ajankohtaisiin kysymyksiin, kuten hiilinieluihin ja luonnon monimuotoisuuteen, ruokaketjun kestävyteen sekä liikunnan ratkaisuihin liittyen. Edistämme toimijoiden yhteistyötä pyöräilyn ja kävelyn olosuhteiden lisäämiseksi eri puolilla maakuntaa. Tarjoamme kunnille ja kuntalaisille neuvontaa energiankäytön vähentämiseen ja fossiilisista energialähteistä luopumiseen sekä viestimme aktiivisesti taloyhtiöille kestävien energiaratkaisujen mahdollisuuksista. Vahvistamme asukkaiden sekä eri ryhmien osallisuutta, esimerkiksi nuorten, koululaisten ja kulttuurialan toimijoiden osallisuutta kestäväan kehitykseen ja kiertotalouteen liittyen.

- Tuomme toimijoita (mm. luovat alat, asukkaat, yritykset) yhteen edistämään kiertotaloutta.
- Vahvistamme alueen ruoantuottajien pääsyä julkisiin ruokapalveluihin tarjoamalla työkaluja, viestintää ja koulutusta sekä tuottajille että hankintayksiköille. Julkaisemme oppimateriaalin kouluille kestävien ruokapolkujen teemalla.
- Edistämme ilmastokestävää maataloutta ja yhteistyötä alueella yhdessä sidosryhmien, neuvojien, viljelijöiden, kuntien ja tutkijoiden kesken.
- Neuvomme ja avustamme kuntia luonnonhoitotöiden ja vesiensuojelutoimenpiteiden suunnittelussa ja toteuttamisessa sekä rahoituksen hakemisessa.
- Toteutamme vesistö- ja elinympäristökunnostuksia.
- Autamme paikallisia toimijoita hakemaan rahoitusta ja käynnistämään konkreettisia Saaristomeren tilaa parantavia hankkeita ja toimenpiteitä. Kannustamme toimijoita yhteistyöhön valuma-alueilla.
- Autamme paikallisia toimijoita ja kuntia hakemaan rahoitusta ja käynnistämään konkreettisia luonnonhoitohankkeita, jotka torjuvat luontokatoa ja lisäävät luonnon monimuotoisuutta.
- Kehitämme pyörämatkailun ja arkipyöräilyn verkostoja sekä palveluita Varsinais-Suomessa.
- Tuomme taloyhtiöiden käyttöön hyviä käytäntöjä ja työkaluja ilmastonmuutokseen sopeutumiseksi ja uusiutuvan energian ratkaisujen hankkimiseksi.
- Välitämme tietoa ja järjestämme tilaisuuksia ajankohtaisista kestäväan kehityksen aiheista.

EDUNVALVONTA JA KUNTAPALVELU

Edunvalvontatyömme on suunnitelmallista, vaikuttavaa ja ajantasaiseen tietoon perustuvaa

Edistämme yhdessä sovittuja edunvalvontatavoitteita. Erityisenä tavoitteena on hallitusohjelman toteuttamiseen vaikuttaminen ja Varsinais-Suomelle tärkeiden hallitusohjelmakirjausten edistäminen. Vaikutamme maakunnan tavoitteiden mukaisesti myös EU:n tulevan rahoituskauden 2028–2034 ohjelmiin. Edunvalvontaprosessin kytkemme vahvasti alueen muihin toimijoihin, kansanedustajayhteistyöhön ja Etelä-Suomen yhteistyöhön. Jatkamme kunta- ja luottamushenkilöyhteistyötä ja viestimme maakunnan tavoitteista uusille päättäjille. Vaikuttajakoulun kautta parannamme mahdollisuuksia tulevaisuudessa olla entistä vaikuttavampi maakunta.

- Vaikutamme hallitusohjelmaan kirjatun Länsiradan toteuttamiseen. Tavoitteena on rakentamisen käynnistäminen Espoo–Lohja ja Salo–Kupittaa väleillä. Aloitamme vaikuttamistyön hankkeen seuraavasta vaiheesta.
- Vaikutamme Saaristomeri-ohjelman toimeenpanoon ja ravinnekierron vauhdittamiseen. Tavoittelemme EU:n maatalouspolitiikan uudistuksessa ympäristötukien vaikuttavuuden kasvattamista.
- Tavoittelemme rahoitusta maakunnan kärkihankkeille hallituksen puoliväliriihestä ja budjettiriihestä.
- Vaikutamme EU:n 2028–2034 rahoituskauden valmisteluun mm. liikenne-, maatalous- ja aluekehityspolitiikassa.
- Edistämme alueellisen junaliikenteen käynnistämistä ja Etelä-Suomen ostoliikenteen laajentamista Varsinais-Suomeen.
- Jatkamme kuntayhteistyön vahvistamista säännöllisillä kuntajohtajakoukuksilla ja tukemalla kuntarajat ylittävää yhteistyötä.
- Edistämme Varsinais-Suomen kansanedustajien yhteistyöryhmän aktiivista toimintaa maakunnassa ja hyödynnämme ryhmää edunvalvontatavoitteiden toteuttamisessa. Järjestämme istuntokauden aikana teemoitetut edunvalvontatapaamiset noin kerran kuukaudessa maakunnassa ja eduskunnassa.
- Panostamme Etelä-Suomen maakuntien yhteistyöhön ja edistämme kasvukolmion yhteistyötä Pirkanmaan ja Uudenmaan kanssa. Vahvistamme Etelä-Suomen yhteistyössä Suomen kansainvälistä kytkeytymistä Eurooppaan.
- Teemme edunvalvontayhteistyötä mm. kuntien, Turun kaupunkiseudun kuntayhtymän, Varsinais-Suomen ELY-keskuksen, Turun kauppakamarin, Varsinais-Suomen Yrittäjien sekä korkeakoulujen kanssa.
- Perustamme Pro Varsinais-Suomi-verkoston.
- Toteutamme Päijät-Hämeen vaikuttajakoulun kanssa hankkeen, jonka rahoituksella nuoret vierailevat Brysselissä tutustumassa EU-päätöksentekoon. Syksyllä käynnistämme 9. vaikuttajakoulun.

Teemme nykyaikaista, vuorovaikutteista ja aktiivista viestintää sekä lisäämme maakunnan veto-voimaa

Kehitämme ydinviestejämme, viestinnän vaikuttavuutta ja asiantuntijaviestintäämme edelleen ja käytämme yhtenäistä visuaalista ilmettä. Viestintämme on avointa, osallistavaa ja ymmärrettävää. Hyödynnämme viestinnässä tarkoituksenmukaisesti eri kanavia ja välineitä. Lisäämme maakunnan kiinnostavuutta markkinointiyhteistyöllä muun muassa tapahtumissa ja tilaisuuksissa.

- Uudistamme liiton ilmeen ja ydinviestit ja otamme ne käyttöön johdonmukaisesti.
- Vahvistamme mediasuhteita.
- Jatkamme viestinnän vaikuttavuuteen ja mitattavuuteen liittyvää kehittämistyötä; uudistamme näkyvyyttämme sosiaalisessa mediassa ja seuraamme tilanteen kehitystä.
- Selvitämme vaihtoehtoja viestinnän resurssien lisäämiseen ja organisoimiseen sekä uudistamme viestintätiimiä.
- Viestimme monipuolisesti ja selkeästi maakuntastrategiasta, maakuntakaavasta ja maakunnan tavoitteista.
- Markkinoimme Lounaistiedon tilastopalveluja kunnille ja muille sidosryhmille.
- Kehitämme asiantuntijaviestinnän tuen muotoja ja materiaaleja edelleen.
- Järjestämme luottamushenkilöille suunnattuja ajankohtaisinfoja.

Vaalimme varsinaissuomalaisen kulttuurin edelläkävijyyttä

Toimimme aktiivisesti kulttuurin ja luovien alojen maakunnallisessa verkostoyhteistyössä kulttuurifoorumin, kuntayhteistyön ja mm. kulttuurihyvinvointiverkostojen kautta. Vaikutamme kansallisissa kulttuurialan verkostoissa ja olemme mukana hanketyössä. Luomme edellytyksiä taiteen ja kulttuurin sekä luovien alojen entistä parempaan huomioimiseen maakunnan suunnittelussa, kehittämisessä, viestinnässä ja markkinoinnissa sekä monialaisessa yhteistyössä.

- Myönnämme 101. Aurora-mitalin tunnustuksena maakunnan hyväksi tieteen, taiteen tai muun kulttuuriyön alalla toimineelle henkilölle, yhteisölle tai viranomaiselle.
- Olemme mukana suunnittelemassa ja järjestämässä vähintään kaksi maakunnallisia kulttuurialan tilaisuutta.
- Teemme aktiivista yhteistyötä verkostoissa: tuemme kulttuuriviranhaltijoiden Kulttuurialan kunnissa -verkoston toiminnan kehittämistä, teemme tiivistä yhteistyötä Turun kaupungin kulttuurin kärkihankkeen sekä Varhan kulttuurihyvinvoinnin yhdyspintatyöryhmän kanssa.
- Jatkamme yhteistyötä Turun Taidelainaamon kanssa alueellisen taiteen tukemiseksi ja esiin nostamiseksi.
- Olemme mukana kehittämässä ja lanseeraamassa kansallista Kulttuuripankkia, joka tuo yhteen kulttuuripalvelujen tarjoajat ja tilaajat.
- Viestimme aktiivisesti kulttuurialan merkityksestä.

LOUNAISTIETO

Edistämme avoimen datan yhteentoimivuutta ja hyödynnettävyyttä

Osallistumme aktiivisesti datan yhteentoimivuutta edistäviin kansallisiin prosesseihin, kuten rakennetun ympäristön digitalisaation edistämiseen. Osallistumme kansallisen digitaalisen retkeilyinfrastruktuurin rakentamiseen, edistämme maakuntakaavan uuden tietomallin käyttöönottoa maakuntien liitoissa ja kehitämme Lounaistiedon omia datatuotteita paremmin hyödynnettäviksi.

- Parannamme tiedon laatua, yhteentoimivuutta ja avointa saatavuutta Digiretki- ja Ryhti-hankkeiden sekä muun hanketoiminnan kautta.

- Teemme hankeavauksia datan laadun ja yhteentoimivuuden parantamiseksi esimerkiksi Open Street Map -datan laadun ja tuotantoprosessien kehittämiseksi Lounais-Suomessa.
- Huolehdimme, että Lounaistiedon karttapalvelun karttatasot ja metatiedot ovat ajan tasalla ja avoimet datatuotteet ovat saatavilla luotettavasti.
- Tuotamme Lounaistiedon verkkosivuille ohjeistuksia muun muassa rajapintojen käytämisestä, karttaupotusten tekemisestä ja datan avaamisen prosessista.
- Tarjoamme kunnille ja muille sidosryhmille mahdollisuuden hyödyntää Lounaistiedon paikkatietopalveluja karttajulkaisujen tekemiseen.

Vahvistamme avoimen tiedon ekosysteemiä lounaisessa Suomessa

Edistämme paikkatietodatan hyödyntämistä yrityksissä ja julkishallinnossa osana kansallisen Location Innovation Hub:in toimintaa. Tiivistämme alueen avoimen tiedon toimijoiden yhteistyötä kehittämällä avoimen tiedon verkoston toimintaa ja järjestämällä kiinnostavia tapahtumia, jotka tuovat alan toimijat yhteen. Lisäämme Lounaistiedon tietopalvelujen vaikuttavuutta systemaattisella viestinnällä ja sosiaalisen median markkinoinnilla.

- Vahvistamme avoimen tiedon ekosysteemiä lounaisessa Suomessa uudistamalla Avoimen tiedon verkoston tilaisuudet, kehittämällä matalan kynnyksen verkostotoimintaa sekä markkinoimalla Aluetietofoorumia ja LIH-tapahtumia laajasti alueen toimijoille.
- Osallistumme paikkatietoalan koulutuksen järjestämiseen ja muuhun kurssiyhteistyöhön Turun yliopistolla, järjestämme mapathoneja yhteistyössä yliopiston ja muiden sidosryhmien kanssa, markkinoimme LIH-koulutuksia sekä tarjoamme paikkatietoalan harjoittelupaikan alan opiskelijalle.
- Viestimme toiminnasta aktiivisesti Lounaistiedon LinkedIn-tilillä ja markkinoimme tapahtumia laajemmalle yleisölle Facebookissa maksullisilla kampanjoilla. Kehitämme viestintäyhteistyötä Varsinais-Suomen liiton ja muiden sidosryhmien kanssa.
- Markkinoimme Lounaistiedon datatuotteita ja avoimen datan palveluja nettisivuillemme ja somekampanioiden avulla.

Liite 1 Kuntarahoitteinen toiminta

KÄYTTÖTALOUS 2025 KUNTARAOITTEINEN TOIMINTA						
	TA 2025	TA 2024	TA 24/25 %	TA 24/25€	TS 2026	TS 2027
TUOTOT						
Kuntien maksuosuudet	3 899 900	4 499 900	-13,3	600 000	3 899 900	3 899 900
Myyntituotot	50 452	38 600	30,7	-11 852	50 452	50 452
Muut tuotot	101 000	121 500	-16,9	20 500	101 000	101 000
TUOTOT YHT.	4 051 352	4 660 000	-13,1	608 648	4 051 352	4 051 352
KULUT						
LUOTTAMUSHENKILÖHALLINTO						
Henkilöstökulut	-197 300	-145 020	36,1	52 280	-145 020	-145 020
Palvelujen ostot	-86 600	-87 900	-1,5	-1 300	-86 600	-86 600
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-2 000	-2 000	0,0	0	-2 000	-2 000
Vuokrat	-4 000	-4 000	0,0	0	-4 000	-4 000
Muut toimintakulut	-2 500	-3 500	-28,6	-1 000	-2 500	-2 500
YHTEENSÄ	-292 400	-242 420	20,6	49 980	-240 120	-240 120
YHTEISET TOIMINNOT JA HALLINTO						
Henkilöstökulut	-1 046 004	-1 014 566	3,1	31 438	-1 061 694	-1 077 619
Palvelujen ostot	-426 620	-1 151 195	-62,9	-724 575	-426 620	-426 620
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-37 450	-43 150	-13,2	-5 700	-37 450	-37 450
Vuokrat	-277 420	-296 000	-6,3	-18 580	-277 420	-277 420
Muut toimintakulut	-2 000	-100	1 900,0	1 900	-100	-100
YHTEENSÄ	-1 789 494	-2 505 011	-28,6	-715 517	-1 803 284	-1 819 209
ALUEKEHITTÄMINEN						
Henkilöstökulut	-587 213	-579 123	1,4	8 090	-596 021	-604 962
Palvelujen ostot	-176 170	-181 829	-3,1	-5 659	-176 170	-176 170
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-400	-400	0,0	0	-400	-400
Muut toimintakulut	-4 000	-4 000	0,0	0	-4 000	-4 000
YHTEENSÄ	-767 783	-765 352	0,3	2 431	-776 591	-785 532
MAANKÄYTTÖ JA YMPÄRISTÖ						
Henkilöstökulut	-540 667	-517 089	4,6	23 578	-548 777	-557 009
Palvelujen ostot	-145 910	-122 910	18,7	23 000	-145 910	-145 910
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-7 250	-7 250	0,0	0	-7 250	-7 250
Muut toimintakulut	-2 000	-2 000	0,0	0	-2 000	-2 000
YHTEENSÄ	-695 827	-649 249	7,2	46 578	-703 937	-712 169
EDUNVALVONTA JA KUNTAPALVELUT						
Henkilöstökulut	-481 699	-475 903	1,2	5 796	-488 924	-496 258
Palvelujen ostot	-132 965	-211 365	-37,1	-78 400	-132 965	-132 965
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-4 125	-3 400	21,3	725	-4 125	-4 125
Muut toimintakulut	-5 500	-5 500	0,0	0	-5 500	-5 500
YHTEENSÄ	-624 289	-696 168	-10,3	-71 879	-631 514	-638 848
KULUT YHT.	-4 169 793	-4 858 200	-14,2	-688 407	-4 155 447	-4 195 878
TOIMINTAKATE	-118 441	-198 200	-40,2	-79 759	-104 095	-144 526

